

Ф О Л И Е

п е н т р ъ

МІНТЕ, ИНИМЪ ИИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 16.

ЛѢНІ, 19. АПРІЛІЕ

1848.

Че воіеск ромъніі транспилвані?

(Диктеере. *)

Пълъ ачі афларъм остепелеле пвсе де пъриндіі пощрїі пентрѣ нація поастрѣ къ скоп де аї да еї о валoare, днсемпъ-тате шї вазъ політікъ шї тотодатъ а о пвпе не калеа ферічірїі пввліче шї прї-вате. Дн есплікареа челор 12—1 пвптрїі пі се десфшзрарѣ атътеа мїжлоче дѣкъ-тоаре къртѣ ферічіре, кърт мвдїі стаѣ съ стрїце: „Тїмпвл пресепт фѣкѣ тот пентрѣ пої; авем пвтаї а не фолосї де фрвптъ-рїле атътор прїнчіпїі оневоасе шї сфїнте, каре се трек дн віаца пввлїкѣ шї прї-ватъ, пентрѣ ка съ пвтем фї ферічідї; нѣъ дншїне пѣ не маї рѣтъне а фаче нїмїк ш. а. ш. а.“ — Кѣ тотвл алтїмптреа ал-дїї, карїї фїїнда, віаца саѣ кѣм се зїче не лътїнеще есістїнда націоналѣ о предѣск дѣпъ релеце маї пре сѣс де тѣте ввптрї-ле пвпвптещї. Ачедїїа дн челе 12 пвп-тврї пѣ афлѣ пічі о дндетвларе, пентрѣ-кѣ мї се паре, кѣ націоналітатеа лор пі-квїрї пѣ е гарантвїтѣ не веакврїле венї-тѣре, де ачеаста днгрїжадї кѣм сѣнт, дн-треавъ: Че авем а фаче, кѣм сѣ не асі-гѣрѣм?

*) Дїу №. 15. энде дїу смїптеалѣ стете дн-кїере.

Еѣ сїнд кѣ ачі ар фї о преа дешепар-тѣ дїспѣтѣ кѣ тодї ачедїа, карїї не нація ромънѣ дн але сале опт мїліѣне свфлете пѣ о квнок дн тѣте провиндіїле, дн тѣте репортврїле еї соціале, політїче, еклїсіа-стїче, школастїче шї маї вѣртос денетї-че. Шїї ка ачедїа пѣ вор прїчене, кѣ чедї 1,200,000 ромънї пѣ се пот префаче, а-пвпе, десфїїнда, пѣпъ пѣ ар авпне шї мѣрї нація днтреагѣ, кѣ кареа еї не лъпгѣ тѣте педечеле патврале (топографїче) шї маї вѣртос політїче, тотвш, вреї пѣ, вреї, стаѣ дн чеа маї стрѣпсѣ легѣтвїнцѣ фрѣдаскѣ денетїкѣ, літерарїѣ шї релеціоасѣ. Іар пентрѣ чедї карїї квнок не ромънї, е де-ствл сѣ рефлектеѣе пвтаї ла пвтеросїта-теа лѣр, пентрѣ ка дела 1848 днколо сѣ пѣ маї пѣтъ деспера де ал лор венїторїѣ. Попѣрѣле Дѣмпїлор, пѣ се пот лега дн-трѣ сарчїпѣ ка деодатѣ сѣ ле арвнчі дн апѣ, пічі веї фї дн старе а трїмїте днпре еле евтїка, пентрѣ ка сѣ мѣрѣ мѣрте дн-чеватѣ. Веакѣл мѣсврелор тїранїче трекѣ ел пѣ се ва маї днтоарче. Де ачі есте, кѣ еѣ крѣд атѣт де таре дн венїторїѣл ромънѣлвї, кѣт сѣнт сїгѣр, кѣ де вѣр маї фаче ел нїмїк дела сїне пентрѣ сїне, то-твш ар маї дѣчео чел лѣдїїн впа мїе авї; іар дакѣ ел реашезат не трѣпнта егалї-тѣдїї політїче шї соціале, ва свѣтѣра тѣгѣ-

лепеа, дакъ ел пѣші ва прецета а ривали-са зюа ноптеа пе калеа кълтѣреі шіа де-сѣшзѣрїї тѣтѣрор пѣтерілор сале, а тѣнчі пе ромѣн дл ащеаптѣ зп вениторїа атѣт де стрѣлзчїт, пе кѣт поате фї вениторїа зпї попор ашеа пѣтѣрос, дѣрзїт дела патѣр кѣ атѣтеа дѣсѣшїрї фѣрѣосе, пѣ-пѣ акѣт пѣрѣсїте шї дѣцеленїте дп чеа маї mare а лор парте. „Дѣсѣ че сѣ фа-чем, де че сѣ пе апѣкѣт?“ се азде дїп тѣте пѣрділе. Іатѣ фѣраділор opїnїa mea іndїvїdѣалѣ спре а фаче чева.

Дїп челе 12 пѣтѣрї I-ѣл кончеде лї-вертатеа тїпарїзлвї. Че дѣсѣашпѣ а-чаеста пѣтѣрѣ пої? Дѣсѣашпѣ Домоїлор, кѣ сѣ пѣ пе маї тот траѣем дѣпѣ спате-ле кѣторва вїедї редакторї шї алдї скрїї-торї, пїчї сѣ претїndem ка ачещїа сѣ скѣтѣ кѣрдї шї жѣрпале пѣмаї ашеа а la Bosco, чї сѣ пѣнем фондѣрї, сѣ рїдїкѣт тїпографїї шї вївліотечї дп тѣте зпгїзрїле, сѣ пѣнем премїї пѣтѣрѣ кѣрдї школастїче, іар каре професор пѣші ва дїї лѣкра орї прелѣкра стѣдїзл сѣѣ пе ромѣнеце ка сѣ мерїте а се тїпѣрї, сѣл трїmїtem ма аратѣ; сѣ пе сілїм а лѣдї лѣmїna прїп кѣрдї попѣларе пѣпѣ ма челе маї де жос пласе а ле со-дїетѣдїї; сѣ пѣрѣсїм спѣрката іотрїгѣ, чї тот че пе заче пе фїкадї сѣ спѣнем дп фацѣ кѣ фѣрте сенївѣ шї кѣ іnїтѣ кѣ-ратѣ; тїпарїзл сѣл фолосїм спре деѣде-птаре шї дѣпѣчѣре, іар пѣ спре дѣшпѣ-пїре дѣтѣре фѣрадї. Лївертатеа тїпарїзлвї кѣпрїnde дп сіне фїреце лївертатеа де амї кѣлїва лїмѣа, пе кареа токма ашеа пѣ тїо поате опрї нїmїnї прекѣт пѣ аре нїmїnї дрептѣл амї фѣра саѣ амї рѣнї мѣн-кареа шї вѣстѣра, пїчї амї лѣа вїада. А-шеа дп вениторїа дакъ ам ажѣос пе ко-нѣтѣ де порѣмѣел, сѣ пѣ пе маї фїе рѣ-

шїне а пе ворѣї, а пе скрїе шї чїтї лїмѣа. Ачї пропѣшїреа шї консоїдареа націона-лѣ атѣрпѣ пѣмаї дела пої. Пѣнтѣл 4-леа дїне: Егалїтате, чївїлѣ шї релѣціѣ-сѣ. Ла лѣмѣрїреа іdeїлор шї а конче-птѣлвї де лївертате шї егалїтате, се чере остенеалѣ кѣ тотѣл дїфѣрїтоаре де капрї-дїоаса остенеалѣ а ачелора, карїї дѣшї а-лег моделѣ де архїтектѣрѣ дѣпѣ каре дѣшї фѣкѣ шї вѣчїнѣ-сѣѣ касѣ орї калеа-скѣ, саѣ дѣшї кѣтпѣрѣ каї шї товлїї, пѣтѣрѣ ка сѣ арате егалїтате. — Прїпчї-пїл деплїнеї егалїтѣдї шї ал лївертѣдїї чївїле, полїтїче шї релѣціоасе аплїкат ла ромѣнї шї пѣс дп фапѣтѣ пої дп прїченем пѣзѣмаї кѣт се манїфѣстѣ ачела шї дп пѣртареа комѣнѣ а грегѣтїдїлор (п. 6) шї дѣтѣрѣ дѣчетареа репортѣрїлор зѣва-рїале (п. 7), чї шї дп зрѣтѣтѣреле:

Лїмѣа дїпломатїкѣ а дѣреї ар фї чеа ледївїтѣ ма 1847. Ачешаш дѣсѣ пѣ ар пѣтеа прежѣдека дѣтѣрѣ нїмїк націоналї-тѣдїлор ѣенетїче. Орї че дѣчѣрке де а деснаціоналїса пе ромѣнїї транспїлванї есте пѣмаї остенеалѣ преа дешѣартѣ, лѣнтѣ дп контра патѣреї, тот одатѣ дп контра зпѣї маїорїтѣдї ѣенетїче фѣрте кѣтпѣнї-тѣре, лѣнтѣ ѣрѣѣ дп контра зпѣї лїтера-тѣре, кареа пѣ маї пѣте апѣне. Дїп ачѣ-стеа се vede, кѣ лїмѣа дїпломатїкѣ дп Транспїлванїа пѣ пѣте лѣа алт лок, де кѣт пѣмаї чел дїнѣт маї пайнте де латїна дп репорт кѣтѣрѣ націоналїтѣдї; де ачї дп-коло лїмѣеле дѣшї дѣтѣрѣ прѣсте тот дп дрептѣрїле лор дїктате шї стрѣжис демѣо-дате де патѣрѣ; іар дѣпрѣмѣтѣа лор кѣр-дѣре шї респектаре ва пайнта чеа маї сіочѣрѣ фѣратернїтате дѣтѣре попѣрѣле транспїлване. Дп прївїада ачѣаста Елѣв-дїа есте пѣтѣрѣ пої чел маї пѣтерїт мо-дел. Аколо дѣкѣ сѣот треї падїї конло-

квиторе, цертанъ таї пшърбъсь, франгеца ші італіана. Кантоне ле дши аѣ адміні-страдіа доместікъ дн лимва попорълві, каре треве съ причеапъ ші леці, ші дес-ватері ші предіче ші mandate; іар дн діетъ се ціне лимва цертанъ ка прін дн-воіалъ тѣкѣтъ, фъръ съ фі веніт врео-датъ елвекіанілор амініте а се черта пен-тръ ачеаста. Ла пої днкъ сънт треї па-дії таї пшърбъсе. Ачеа крѣцаре пої о прівім дн зрѣтѣореле: а) Дн адвпаңгеле де дінѣтѣрі ші де комѣнітѣді, внде локѣ-торіі ар фі пшмаї ромъні, десватеріле фі реще ар кѣрѣе пшмаї дн лимва ромъль; внде сънт местекаді таре, ар кѣрѣе дн амѣвдѣбъ лимвеле, дакъ дн зна сінгѣрѣ пѣ с'ар пшѣ днделеце; іар репортѣріле кѣтръ гѣверніѣ ар мерѣе дн лимва дїпло-матікъ. б) Тѣте леціле цѣреї ар фі а се пѣвліка ші ромънеце дн о традѣкціе ат-тентікъ. в) Тѣте хѣртіеле гѣверніѣлві, кѣм рескріпте, десрете ш. а. с'ар традѣче ромънеце де кѣтръ трансплаторі, каріі с'ар апліка пе ла ізрідікціі ші ла дікастеріѣрі ші с'ар пѣвліка прін вп Блетін офіціал каре ар еші дн дѣбъ лимбе, осевіт, пен-трѣкъ пшмаї пе калеа ачеаста се пот кон-трола офіціаліі ла днплініреа лецілор ші а mandateлор, пшмаї ашеа попоръл пѣте фі скѣтїт де петѣрціпітеле трѣгѣпѣрі а ле прочесѣрілор, пшмаї ашеа пѣте ел вені ла кѣпошїнда тѣсѣрелор гѣверніѣлві, пе каре пѣлѣ акѣм о парте а офіціалілор ле-ціа пѣтѣла. д) Дн тѣте дінѣтѣріле локѣ-іте пшмаї де ромъні саѣ местекате, офі-ціаліі пѣвлічі ар фі даторі пе лѣпгъ чеа дїпломатікъ а кѣпоше ші лимва ромъль, пентрѣка съ се пѣтѣ днделеце кѣ попо-рѣл; кѣчі еї сънт пентрѣ попор, іар пѣ попорѣл пентрѣ еї. е) Лимва школастікъ

дн комѣнітѣділе ромъне, кѣм ші дн тѣте класеле дела Блаж, ші дн семінарїѣл гр. п. в. дін Сівїѣ ар фі пшмаї ромъла, іар пентрѣ днѣѣцареа лимбеї дїпломатіче с'ар днтемеїе кѣте о катедрѣ кѣ спеселе ста-тѣлві ла Блаж ші ла Сівїѣ. Тот ачеастъ леце с'ар пѣзі ші дн прівїнда алтор класе дїмнасіале саѣ академіче каре с'ар маї рї-діка дѣпъ тімпѣрі дн дінѣтѣрі локѣте де ромъні. Днсъ токма ашеа ші пе ла ін-стїтѣтеле маї маї маїтаре ші сасе ар фі кѣте о катедрѣ де лимва ромъль. ф) Атѣт маї вѣрѣос лимва бесерічеї, а епіс-копіеї, а сїнодѣрілор бесерічеці, вніт ші пѣзнїт, а консїстѣорелор ші дн тѣте ко-респондїңгеле кѣ клерѣріле ар фі пшмаї ромъла, іар кореспондїңгеле епіскопїлор ші але консїстѣорелор кѣ гѣверніѣл ар кѣрѣе дн чеа дїпломатікъ вѣгѣреаскъ.

Егалїтатеа ші лївертатеа релеціѣсь пої о днделецем ші о аплекѣм ашеа: а) Алеѣереа епіскопїлор съ пѣ пе фіе цертѣрїтѣ пічі днтрїгатѣ ка пѣлѣ акѣм; пічі одатѣ вакаңдіа сказѣлві епіскопеск съ пѣ пѣтѣ дѣра маї тѣлт де вп ап. в) Дакъ кѣмѣа пѣпорочїтѣл спїрїт де про-селїтісм днкъ тот п'ар пѣрѣсі пе ромълі: бесерїка ші шѣѣла, кѣм ші пордїѣнеа ка-нонікъ съ рѣтѣлѣ дн пропрїетатеа пѣр-ції кареа пшші пѣрѣсі конфесїѣнеа, фіе ачеаа маїорїтате саѣ мїнорїтате, внітѣ орї пѣзнїтѣ, тот атѣта. в) Епіскопїі съ аїѣѣ дрептѣл ші даторїңга де а копѣїема сї-под бесеріческ дн фіекаре ап, каре ва ле-ціві ші ва дїспѣне тѣте тревїле інтерне а ле респектїѣлві клер, дїсцїплїнѣ, рїт, фѣвдації. д) Сїнодѣл ва фі компѣс дін е-lemente де а ле клерѣлві ші де а ле мї-репїлор, кѣте $\frac{1}{2}$ саѣ кѣм с'ар аѣла маї дрепт. Консѣлтѣдіілесїнодѣрілор съ се цїпѣ

deskise, pentrѣкаре орі че дпрѣзире де комісарі ва ліпсі. е) Епископіа Фьгърашвлѣ решецѣторе дп Блаж съ се свѣтрагѣ ipso facto де съпт ієрідікдіа прі мателѣ діп Стрігон, кареа нічі одатѣ пѣ фѣ реквоскѣтъ де кѣтрѣ клер ші попор, чі дѣкѣркатѣ дп сілѣ ші пе аскѣнс; епископѣ Блажвлѣ дші ва рекѣцдіа тітѣла ші депліна ієрідікдіе де мітрополіе, аі кѣреі сѣфраганеі съпт кѣпоскѣцді діп історіе. ф) Епископіа Сібіявлѣ ва фі скѣтītѣ де орі че аместек ал мітрополіеі Карловіцѣвлѣ, іар воінд а се воі кѣ епископіе ротѣнецді п. в діп Ългаріа спре аші адеце вп мітрополīt, съ пѣ фіе опрītѣ. г) Дакѣ епископіі р. католічі вор аве ші пе веніторіѣ скавп ші вот дп діета провинціалѣ, саѣ дп діета Ългаріеі, сѣл аївѣ неспінтīt ші епископіі ротѣнецді, фѣрѣ осевіре де воіт орі неспīt. х) Преодімеа тѣтѣрор конфесіілор, пріп зрмаре ші чеа ротѣпѣ се ва плѣті саѣ де кѣтрѣ стат кѣ лефі орі мошіі; саѣ дакѣ статѣл п'ар воі а лѣа гріжа ачеаста аспрѣші, атѣнчі ар фі даторіѣ а ліпсі пе тоді де венітѣрї ші а дѣкредѣ хрѣпа клерѣвлѣ пѣтаі попоранілор лор, каріі леар фаче фѣндаціі, мошіі ш. а., прекаѣт е дп Nordamerіка.

Егалітатеа школастїкѣ о прічен ашеа: Шкѣле комѣоале съ се рідіче престе тот фѣрѣ нічі о дпѣзрїере кѣ спеселе статѣвлѣ. Дп комітатѣл Хѣнедѣреі, ші дп дістрїктѣл Фьгърашвлѣ, каре пѣтаі діп ліпса шкѣлелор прекакѣлатѣ пріп політїкѣ съпт ашеа рѣтасе дп кѣлтѣрѣ, съ се рѣдїче кѣте во діпнасїѣ пентрѣ ротѣні, фіінд попѣлаціа ачелор діпѣтѣрї маі тоатѣ ротѣпѣ. Лічѣл Блажвлѣ съ се палде

ла ранг де воіверсітате; іар дпѣре класеле нормале ші діпнасїале съ се рѣдїче ші о шкѣлѣ технїкѣ пе з ані. Дп Аврѣд съ се дескїдѣ о шкѣлѣ асемenea челеі де ла Шемнід. Дп Брашов о шкѣлѣ таре комерціалѣ. — Реціментеле ротѣнецді де гранїдѣ съ фіе реашезате дп дрептѣрїле лор політїче провинціале, ка діп ачелеа дѣкѣ съ се пѣтѣ адеце офїціалі ші депѣтаді. Гранідарїі сѣшї адеагѣ сіпѣзрї пе аі лор офідері. Шкѣлеле остѣшецді діп Нѣсѣвд ші Орлат съ се адаоце кѣ класе математїче ші престе тот съ се дпѣвпѣтѣдіаскѣ. Авереа реціментелор съ пѣ маі фіе манїѣлатѣ дп Віена.

Сѣпт ачестеа атрїѣвѣтеле націоналітѣцїі? Мѣ вор дпѣрева чїтїторїі, кѣчї поі націоналітате воім. Ла ачеста vom да рѣспѣнсѣл алтѣдатѣ, дакѣ кѣтѣва пѣ се вор афла алдіі карїі сѣ пе зшорезе дп міжлокѣл атѣтор грїже прїгонїтоаре ші окѣпадіі сторкѣтѣоре де тѣдѣва віедеі. Б.

Стѣдіі асѣпра лімѣѣі ротѣпѣ.

(Ђрмаре.)

Дѣпѣ че деспре артїкѣлѣ, трекѣндѣсе кѣ ведереа оріціпала лѣі дпсемпѣчїѣне, с'а формат, прекаѣт ѣзѣрѣт, о ідеѣ воілтѣралѣ, а зрмат патѣралмінте, ка артїкѣлѣл лімѣелор romane сѣ се жѣдече ка о парте де кѣѣжнтѣ стрѣпѣ де лімѣа латїнѣ, ші адоптатѣ маі тѣрзіѣ; ші фііндкѣ артїкѣлѣ есте кѣ тѣлтѣ маі есіпціалѣ ші фамїіларѣ дп лімѣеле romane, дѣкѣт сѣ се пѣтѣ деспѣрці де оріцінеа ачестор лімѣе. с'а дпрѣдѣчїнат тот одатѣ пѣререа, кѣ лімѣеле romane moderne пѣ сѣпт алт-

чева, декът фѣче але лимбеѣ латине, пѣскъте дѣн ачеаста дѣн периодѣл декъдѣндеѣ еѣ. Дѣпъ Raynouard, всѣл артикълѣлѣ ар венѣ пѣмаѣ дела свѣта а ба дѣкоаче*), шѣ форме де але лимбеѣ италиене модерне, тот кам де пе аттѣпчѣ, дела свѣта а ѣ.**) Пѣрерѣле ачесте се фѣкъръ dogme, шѣ вѣнд кѣте одатъ италиенѣ шѣ маѣ тѣрзѣѣ ромѣнѣ кѣтезаръ а зѣче, кѣ лимбеле лор пѣ сѣпѣт пѣскъте дѣн латѣна, чѣ дѣн фѣндѣ сѣпѣт лимба попѣлѣлѣ ромѣнѣ — фѣреште кѣ дѣалектеле сале — дѣкъ дѣн тѣмпѣл дѣн флорѣндеѣ romane, devenѣръ рѣдѣкѣл! Ба дѣкъ, спре а се пѣтѣ сѣсѣдѣнѣ ачелле dogme, се пѣскѣ алтъ авсѣрѣдѣтате; кѣ тот попѣлѣ ромѣнѣ, ва фѣ ворѣѣтѣ лимба чѣчѣронѣанѣ, о пѣрере датъ де мѣнчѣвне де тоате лимбеле модерне попѣларе алтѣтрате пе лѣпгъ лимбеле вѣлте, пе лѣпгъ лимба де шѣнѣде шѣ лѣттератѣрѣ. Кѣт пѣтрѣ лимба латѣнѣ, сѣпѣт о мѣлѣдѣме де тѣртѣрѣѣ, кѣре пе дѣкредѣндевѣзъ, кѣ пе лѣпгъ лимба латѣнѣ вѣлтъ ера алтъ лимбѣ попѣларѣ, сѣѣ кѣт о пѣмѣеѣ еѣ вѣлгарѣ sermo vulgaris, rusticus, sermo subrusticus (Cicero), sermo sordidus***). Дѣп

пѣвем лѣпсѣ де тѣртѣрѣѣрѣле вѣтрѣнѣлор ромѣнѣ; лѣкърѣл дѣпшѣ ворѣеште пѣтрѣсѣне. Дѣкъ дѣн зѣлеле поастрѣ, дѣн кѣре о тѣре парте а попѣлѣлѣ цѣранѣ, дѣн стателе вѣлѣвѣте, шѣте кѣрте, шѣ дѣн кѣре тѣпарѣл шѣ мѣжлѣчеле де кѣтмѣнекѣчѣвне респѣндѣскѣ аттѣтѣ де кѣрѣнд тот че продѣче шѣнѣнда вѣманѣ, есте ашшеа де тѣре дескѣлѣндеѣ, дѣфѣрѣндеѣ дѣнтрѣ лимба чеа вѣѣт дѣн гѣра мѣлѣдѣмеѣ шѣ дѣнтрѣ лимба класѣкѣ, че вѣм зѣче де ачеа вѣкѣме, дѣн кѣреа лѣтѣна кѣлтѣреѣ ера аттѣтѣ де рѣстрѣнсѣ, аттѣтѣ де тѣрѣнѣѣтѣ? Дѣн опереле лѣѣ Чѣчѣрѣне vedem, кѣт де пѣдѣнѣ ромѣнѣ кѣпѣоштеѣ вѣне лимба латѣнѣ. Кѣт пѣтрѣ матроанеле Romeѣ, Чѣчѣрѣне дѣн кѣртеа III. деспре Оратѣр лѣвѣт кѣ о рѣрѣтате пе соакѣрѣса Лѣлѣа, кѣ ворѣѣеа лѣтѣнѣште, вѣне, дѣпсѣ кѣ тоате ачесте о лимбѣ маѣ вѣкѣе, кѣ а лѣѣ Пѣлѣвѣт шѣ Nevѣѣ. Шѣ ачѣст лѣкѣ е интересѣнт, пѣтрѣкѣ вѣр опѣвне ворѣа ромѣнѣ ворѣеѣ латѣне: Nostri minus student literis, quam Latini: tamen ex istis, quos nostis, urbanis, in qui-

nate — dicamus? — Neque enim conamur docere eum dicere, qui loqui nesciat: nec sperare, qui latine non possit, hunc ornate esse dicturum. . . . Linquamus igitur haec, quae cognitionem habent facilem, usum necessarium: nam alterum traditur literis doctrinaeque puerili: alterum adhibetur ob eam causam, ut intelligatur quid quisque dicat. . . . Маѣ жѣсѣ дѣпшѣтѣ лѣѣ L. Cotta: „Rustica vox et agrestis quosdam delectat, quod magis antiquitatem, si ita sonet, eorum sermo retinere videatur: ut tuus, Catule, sodalis L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate linguae sonoque vocis agresti: et illud, quod loquitur, priscum visum iri putat, si plane fuerit rusticum. Cic. L. III. de Oratore.

*) Diez, l. c. II. 14.

**) Пе аттѣпчѣ ле гѣсѣскѣ Lanzi, Muratori, Ciampi шѣл. Bezѣ шѣ Diez I. 62.

***) Дѣнтрѣ алѣѣ маѣ мѣлѣѣ сѣ се кѣрте лѣ Aulus Gellius, N. At. LL IX, 13. XIII, 6. XVI, 7. XVII, 2. 7. etc. Чѣне а чѣтѣт кѣ оарѣкѣре аттѣндере кѣрѣдѣле лѣѣ Чѣчѣрѣне деспре Оратѣрѣ, пѣа пѣтѣт сѣ пѣ се кѣпѣвѣнгъ, маѣ вѣртѣс L. III. кѣ елѣѣ дескѣлѣнѣште пе лимба латѣнѣ де лимба ромѣнѣ, шѣ пе лимба латѣнѣ о фѣче лимбѣ вѣвалѣ пѣмаѣ фѣмѣлѣлор чѣлмор алѣесе. Дѣнтрѣ мѣлѣте лѣкѣрѣ сѣ vedem вѣне: „Quinam igitur dicendi est modus melior, — quam ut latine, ut plane, ut or-

bus minimum est literarum, nemo est, quin literatissimum togatorum omnium, L. Valerium Soranum lenitate vocis, atque ipso oris pressu et sono facile vincat. Quare, cum sit quaedam certa vox romani generis, urbisque propria, in qua nihil offendi, nihil displicere, nihil animadverti possit, nihil sonare aut olere peregrinum: hanc sequamur; neque solum rusticam asperitatem, sed etiam peregrinam insolentiam fugere, discamus. Equidem cum audio socrum meam Laeliam, — facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conservant, quod mul-torum sermonis expertes, ea tenent semper, quae prima didicerunt, — sed eam sic audio, ut Plautum mihi aut Naevium videar audire.

Тот Чіцероне до картае титлатъ Brutus авіа поате пѣтера 6—7 фемеі, допре каре ші Корнеліа мама Гракілор, каре ворвѣаѣ маі віне лімба латіоѣ, пептрѣкъ ераѣ дін кесе, че аѣ дат репѣвлічеі тот ораторі аллеші. *)

Тот ашшеа де непатѣралъ ші авсѣр-дѣ есте пѣререа, къ лімбеле romane moderne сѣнт фіиче алѣ латінеі, сѣнт пѣскѣте дінтрѣлса. Онде есте тѣкар о лімбѣ вііѣ, о лімбѣ кареа трѣште до гѣра попѣвлѣві, кареа съ се фіе пѣскѣтѣ дінтр'о лімбѣ мортѣ орі доксіѣ до кѣрді? Чіне есте ашшеа де вѣтѣт де стелле, кареле аттілѣнд кѣтѣ де пѣдінѣ ла съпѣтосѣл кѣвѣнтѣ, съ пѣ доделлеагѣ, къ лімба че кѣлтівѣндѣсе devine лімбѣ літерарѣ, есте пѣскѣтѣ дін вііа лімбѣ а попѣвлѣві? Кѣ пріп зрмаре пѣ лімба авторілор класічі есте мама лімбеі, пе кареа о ворвѣште мѣлдімеа, чі дін контра ачеаста дін зрмѣ

есте ісворѣл ші мама челлеі класіче? Съ зічем, къ ва вені тімпѣл, кѣнд ва кѣдѣ Англіа, Церманіа, Франчіа, кѣнд се ворсѣвѣга де алді ші літератѣреле лор се вор доксіде, се вор кѣрма, кѣм с'а доксіѣ а Ромеі, кѣм с'а кѣрматѣ а Атенеі, ші вор ретѣлне пѣмаі до скоарда кѣрділор, — оаре лімбеле, пе каре акѣм ле ворвѣште маса ачеллор попѣллі пе долгоѣ лімба класікъ а довѣдѣділор, оаре лімбеле ачесте, дакъ вор маі ретѣлне, се вор пѣтѣ пѣмі елле фіиче пѣскѣте дін челле моарте? . . . Съ фім дар дрепді, съ лѣпѣдѣм прежѣдеделе ші съ адскѣлѣтѣм де съпѣтосѣл кѣвѣнтѣ.

Лімба дочепе а се кѣлтіва дін фѣл-дѣл лімбеі попѣвлѣві, ші дѣпѣче пріп кѣлтѣрѣ а ажѣвѣсѣ ла класічітате, се стѣвілеште до форма ші матеріа са, ші аттѣлчі се пѣте пѣмі деплініѣтѣ, се доксіде, ші есте оарекѣм моартѣ, де ші класа чеа маі кѣлтіватѣ о ворвѣште: моартѣ, пептрѣкъ пѣ маі мерѣе доаінте, саѣ де ші маі мерѣе доаінте прекъм еленіка, латіна, ші астѣзі цермана, еа мерѣе неаттѣрѣнд де лімба мѣлдімеі, де векіл съѣ ісворѣ, мерѣе дѣпѣ регѣмеле адоптате ші стѣвіліте де авторіі класічі; веле допѣ даѣ доппоі. Еар лімба мѣлдімеі, лѣсатѣ патѣреі, вііеаѣз неконтеніѣ, мерѣе доаінте кѣ попѣвлѣл, се тот формѣаѣ аттѣл дін сіне, дін ісворѣл съѣ челлѣ віѣ, кѣтѣ ші дін допрісінде стрѣіне, рецілѣндѣ-ші пѣмаі фѣндѣл ші тіпѣл оріціналѣ, пе каре попѣвлѣл до перде пѣмаі кѣ тотала са стіпсѣрѣ. Кѣнд с'а пердѣт фѣндѣл ші тіпѣл лімбеі оріціналѣ, аттѣлчі с'а пердѣт лімба ші допрезѣл кѣ еа попѣвлѣл кѣ пѣме кѣ тотѣ. Лімба класікъ, кареа devine лімба оффіціалѣ а статѣллі, релѣкреаѣз ші еа

*) Cic. in Bruto.

дпаппоі дп лімба попэлэлї; дар ачеастъ релъкраре н'а реешіт нїкїрі а траце дѣпъ сіне пе лімба тѣлдімеі шї а о скїмба: релъкрареа ачеаста а ретасѣ тотдеавна свнерфіціалъ. Дакъ нѣ се дптѣмплъ ачеаста дп стателе кѣлте дп зіллеле поастре, кѣм се пѣтеа дптѣмпла ла romanі? А фост дар лімба латїнъ, лімба севатѣлї Romei, лімба гѣверѣлї, лімба дрегъторїлор дп колонїї шї тѣпїчїпїї, лімба оффіціалъ а статѣлї шї лімба ерѣдїгїлор. Дар се зіче, кѣ форме de але лімвелор romane moderne, обвінѣ нѣмаї дела свта а 5 шї а 6 дкоаче. Преа віне. Кавса есте, кѣ аттѣнчі сѣърматъ ера пѣтереа Romei, деспървсеръ жѣдекъторїї векеї кърѣдїї, тмілігї шї кѣзвді ераѣ чеї че свсїнеаѣ літереле, шї скріїторїї лѣсаді сіешї дпчепѣсеръ а амтестека дп лімба латїнъ frase попѣларе, че маї пайнте нѣ ера їертат а фаче. Алмінте, віневоїеаскъ чїнева аїмі респонде: кѣм с'а пѣтѣт дптѣмпла, ка дпчепѣнд дела мама Roma, пѣлъ ла чеї маї арѣокаді термінї аї кѣмплітѣлї imperiѣ, тоді попѣлїї deодатъ, сѣ лапедѣ термінѣчїзнїле латїне шї сѣ дпфѣдїшезе лѣмеї кѣ кѣвїнтеле латїне нѣмаї дп рѣдѣчїнеме лор, тоді знѣл ка шї алтѣл? Кѣм с'а дптѣмплатѣ, ка тоді ачестї попѣлї, фъръ а авѣ знїї кѣтмінекѣчїзне кѣ чеїлаадї, сѣ прїїтеаскъ артїкѣлѣ, — сѣ прїїтеаскъ зн че кѣ тотѣл стрїнѣ de лімба латїнъ? Маї вѣртосѣ пої, тѣїаді, їсоладі кѣ тѣлт маї дпайнте de ачеа епокъ de Roma? Шї кѣм с'а дптѣмплатѣ ка сѣ прїїтїм кѣ тоді, дпфїпдъ тот знѣ артїкѣл? Ал, ea, a, el, il, le, l', сѣнт дп фїпдъ тот зна кѣ ille, is, ea. Артїкѣлѣ портѣгалѣ сѣ нѣ амтѣдеаскъ пе чїнева: кѣчї de шї есте а-

кѣм o, do, ao, odїnioаръ а фост фъръ дпдоїеалл lo, delo, alo; дпсѣ літера l, с'а топїт, прекѣм се дптѣмплъ шї дп алте лімбе romane, шї а ретас ла Портѣгалї нѣмаї кѣнд артїкѣлѣ се дпвіагъ кѣ прѣпѣсѣчїзне por (per=пѣтрѣ), кареа дпсѣ аттѣнчі се фаче din per. Ашшеа портѣгалѣ, дп локѣ de а зіче: por-o, por-os, por-a, por-as, зіче: pelo, pelos, pela, pelas, (дп локѣ de per-lo, per-los шчл.). Маї їнтересантѣ есте артїкѣлѣ cardїкѣ саѣ cardїnianѣ, su, sa, sos, sas, кареле ла prima vedere с'ар пѣреа а нѣ авѣ нїмїкѣ кѣ ille, is. Фїпдкѣ cardїї дп локѣ de loro, italianѣ шї лор ал пострѣ, аѣ sor шї insor, с'ар пѣреа а фї о фрѣнтѣрѣ din ipse, шї din дп-сѣш (дпшїї=дпсор=дпшїлор). Тот ашшеа дп декїаръ шї Diez дп граматїка лімвелор romane. Дар, прекѣтѣ штїѣ еѣ, тоді с'аѣ дпшеллатѣ дп артїкѣлѣ cardѣ. Еллѣ нѣ есте din ipse — ip-sus — кѣ тоате кѣ ачеаста н'ар фаче нїмїкѣ дп контра темеї теле de маї свс; фїпдкѣ тот ар фї дела зн пролѣме. — Артїкѣлѣ Cardїnianѣ есте ретѣшїга вѣтрѣнеї форме а пролѣмелї is, ea, кареа прекѣтѣ штїѣ, с'а регїонтѣ нѣмаї ла поетѣл Ennius. Ла еллѣ віне: sum, sam, sos, sas, дп локѣ de: eum, eam, eos, eas; шї фїпдкѣ се гѣсеште ла еллѣ sum, sam дп аккѣсатївѣ, фъръ дпдоїеалл с'а афлат дп оаре каре діалектъ шї номїнатївѣл su, sa. Din ачеа формѣ векеї а пролѣмелї is, ea, а маї ретасѣ шї дп латїна ip-se, ip-sus, ip-sa, шї ла пої дп-сѣ, дп-сѣш, дп-са, дп-сам; еар сіогъръ шї дптреагъ есте нѣмаї дп артїкѣлѣ cardїnianѣ. Ашшеа дар се редѣкѣ артїкѣлї пострї тоді ла знѣ їсвор, сѣнт дпфїпдъ тот знѣл. Кѣм с'а дптѣмплатѣ дар, ка тоді

попъліі romanі, аррѣикаді дн аттѣте ко-
тѣре але Европѣі, ші деспърдіі зніі
де алдіі, съ пріімеаскъ зпъл ші ачеллаш
артікълѣ, дакъ еллѣ е къ тотѣл стрѣнѣ
де лімба латінь? — Din печесітатеа ар-
тікълълі сімцітѣ де тодіі попъліі romanі
modernі дн тоате локъріле, ші дін есіп-
ціалітатеа лѣі дн форма ачестор лімбе,
се пѣтеа днкеіа фоарте зшорѣ ла оріці-
палітатеа лѣі дн лімба векіе romanъ саѣ
песте тот дн лімбеле Італіеі. Ачеста
ера дрѣтѣл челлѣ маі скъртѣ ші маі па-
тѣралѣ; дар пѣл кълкѣ пімене. Есем-
пле де форме, фѣръ де терміпъчѣніле
класіче, окърѣ дн челле маі векі ретѣ-
шіде а ле лімбеі латіне; оввіпѣ ші де
аттѣчї дн тоате періоаделе еі. Штіѣ,
къ се зіче, къ дн шѣсѣра, дн кареа лімба
латінь с'а аппропіатѣ де а са декъдіпдѣ,
віне ші ліпса де терміпъчѣніі маі деасѣ.
Аста пѣ е addeвърѣл. Де ва фї ворва
despre днскріселе де пе піетре, аттѣчї
дн addeвърѣ віпѣ маі де тѣлтеорї квіпте
фѣръ s, m, — терміпъчѣніле латіне. Пен-
трѣ че? Пентрѣкъ монѣміптеле сѣпт маі
десе дела Чесар ші Авгѣстѣ днкоаче.
Еар дакъ е ворва де скрііторї, аттѣчї
віпѣ маі десе дн кърді днпінте де епока
ачеаста, днчепѣнд дела фрѣжотѣреме чел-
лор XII табле де леці. Дн ачесте леці
с'аѣ реціпѣтѣ ші леці регале, прекѣт аѣ
ретасѣ елле дн меморіа ші всѣл оаме-
нілор, де але лѣі Ромѣлѣ, Нѣта, ші
маі вѣртосѣ де але лѣі Сервіѣ Тѣліѣ,
каре, дѣпѣ към пе сѣзне во історікѣ ве-
кѣх *), десфіндате де Тарквініѣ Сѣперѣл, се

редфіндарѣ де прімііі консѣлі аї репѣвлї-
чеі. Есемпле де ачесте вом продѣче ші
поі пѣпѣ ла Чічероне.

(Ва зрѣта.)

Ромъніі дін Ановалахїа.

Ромъніі, карїі дѣпѣ деосебітеле про-
віпдіі че локъеск, се пѣмеск ромъні, мол-
довенї саѣ дачіенї, адікъ дін Dacia; de-
разѣ оріцінеа лор комъпѣ дін колонїіле
romane че днпопорарѣ одініоарѣ Dacia
веке. Лімба, депріндерїле, пѣтеле локъ-
рілор пѣпѣ астѣзі афлѣтоаре, прекѣт ші
фїсіопомїа локѣиторїлор кѣпрїнд дн сіне
тіпѣл латїнілор, ші кѣраціѣл солдацілор
ромъні дн рѣсвоаеле векі прекѣт ші дн
челе нѣ саѣ арѣтат вреднік де лецеоа-
пеле romane. Ачеастѣ колонїе, каре сѣвт
днпѣратѣл Аврелїан аѣ фост трансплн-
татѣ дн Mesia, деспърдітѣ де маїка па-
тріе, ші днпресѣратѣ ла веакѣл ал VIII.
де кѣтре пѣвълїреа хѣнілор (зпгѣрілор),
аѣ възѣт деспїкѣндѣсе дін сіпѣл еі маі
тѣлте семїпдіі че мерсерѣ съ касте дн
тѣпдіі Macedonіеі о віадѣ маі потрївітѣ
къ депріндерїле лор челе векі, адікъ: аче-
леа але зпѣіі попор пѣстор ші рѣсвоінік.
(Ѣніѣ.)

triciis, ut ante, plebeios circumveniri in con-
tractibus, omnes sustulit, ac ne tabulas qui-
dem, quibus erant inscriptae, reliquit, sed et
has foro summoveri iussas abolevit.“ Гре-
кѣл Dionys. Halicarn. Antiquitatum romano-
rum L. IV. Чїтѣм ачест локѣ дінадїне, пен-
трѣкъ маі жосѣ пе вом фолосї къ еллѣ. Де-
спре редфіндареа ачестор леці, ворѣпте
тот ачест історікѣ L. V.

*) „Nam leges a Tullio latas, quae ius aequum
faciebant utrique ordini, nec sinebant a pa-